ALOITE:

Tilapäismajoituksen saatavuuden turvaaminen Pohjanmaan hyvinvointialueella

Pohjanmaalla, erityisesti Vaasassa ja Pietarsaaressa on kärsitty viime vuosina kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen puutteesta. Tämä vaikuttaa erityisesti pienituloisiin, työttömiin, eläkeläisiin, opiskelijoihin, muunkielisiin, maksuhäiriömerkintäisiin ja liikuntarajoitteisiin henkilöihin, sillä he ovat heikoimmassa asemassa vuokra-asuntomarkkinoilla.

Varken vuosittaisen asunnottomuustutkimuksen mukaan vuoden 2025 lopussa Vaasassa oli väkilukuun suhteutettuna kolmanneksi eniten asunnottomia koko Suomessa, eli 1,8 asunnotonta 1000 asukasta kohti. Yksinelävien asunnottomien määrä on lähes kaksinkertaistunut kolmessa vuodessa, ollen viime vuonna 92 henkeä. Todellinen asunnottomien määrä on suurempi, sillä kaikki asunnottomat eivät tule viranomaisten tietoon.

Ulkona, laitoksissa tai ensisuojissa majoittuvien osuus asunnottomista on 27 %. Sininauhasäätiön selvityksen mukaan kadulla elävän henkilön yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset voivat nousta noin 40 000 euroon vuodessa muun muassa lisääntyneiden terveys- ja sosiaalipalvelujen tarpeen vuoksi. Taloudellisten vaikutusten lisäksi asunnottomuus aiheuttaa merkittävää inhimillistä kärsimystä ja syrjäytymisriskiä.

Asunnottomuus voi kohdata myös äkillisesti elämäntilanteen muutoksen seurauksena. Esimerkiksi ero, vesivahinko, tulipalo, pitkä sairaalahoitojakso tai vakava sairastuminen voivat johtaa tilanteeseen, jossa henkilöllä ei ole välittömästi käytettävissään asuntoa. Tällöin oikea-aikainen tilapäismajoitus voi ehkäistä asunnottomuuden pitkittymisen sekä siitä aiheutuvat inhimilliset ja taloudelliset seuraukset.

Pohjanmaan hyvinvointialue on viime vuosina saanut kasvatettua hätämajoituspaikkojen määrää. Tilapäiselle, eli päivistä muutamaan viikkoon kestävälle asumiselle on kuitenkin kasvava tarve, jota hätämajoitus ei pysty millään tavalla korvaamaan.

Sosiaalihuoltolain 21§ mukaan hyvinvointialueen on järjestettävä tilapäistä asumista henkilölle, joka erityisestä syystä tarvitsee asumisensa järjestämisessä hyvinvointialueen lyhytaikaista ja kiireellistä apua. Kyse ei siten ole ainoastaan asuntopolitiikasta vaan myös hyvinvointialueen lakisääteisestä sosiaalihuollon tehtävästä.

Esitämme, että Pohjanmaan hyvinvointialue ryhtyy viipymättä toimenpiteisiin tilapäismajoituksen saatavuuden ja kapasiteetin turvaamiseksi siten, että palvelua on tosiasiallisesti saatavilla sitä kiireellisesti tarvitseville.

Lisäksi esitämme, että hyvinvointialue laatii selvityksen:

- tilapäismajoituksen nykyisestä käyttöasteesta ja palvelutarpeesta,
- tarvittavan kapasiteetin määrästä lähivuosina,
- eri toteuttamisvaihtoehdoista,
- sekä vaihtoehtojen kustannus- ja vaikuttavuusarvioista.

Selvitys tulee saattaa aluevaltuuston käsiteltäväksi, jotta tilapäismajoituksen järjestämisestä voidaan tehdä tarkoituksenmukaiset ja riittävät päätökset.

SDP:n aluevaltuustoryhmä
5.10.2026

MOTION:

Tryggande av tillgången till tillfälligt boende i Österbottens välfärdsområde

I Österbotten, särskilt i Vasa och Jakobstad, har det under de senaste åren rått brist på hyresbostäder till rimliga priser. Detta påverkar särskilt låginkomsttagare, arbetslösa, pensionärer, studerande, personer med ett annat modersmål, personer med betalningsanmärkningar samt personer med funktionsnedsättning, eftersom de har den svagaste ställningen på hyresbostadsmarknaden.

Enligt Vankes årliga undersökning om hemlöshet fanns det i slutet av år 2025, i förhållande till folkmängden, det tredje högsta antalet hemlösa i hela Finland i Vasa, det vill säga 1,8 hemlösa per 1 000 invånare. Antalet ensamstående hemlösa har nästan fördubblats på tre år och uppgick i fjol till 92 personer. Det verkliga antalet hemlösa är större, eftersom alla hemlösa inte kommer till myndigheternas kännedom.

Andelen hemlösa som bor utomhus, på institutioner eller i nattjourer uppgår till 27 procent. Enligt en utredning från Sininauhasäätiö kan de samhällsekonomiska kostnaderna för en person som lever på gatan uppgå till cirka 40 000 euro per år, bland annat på grund av ett ökat behov av hälso- och socialvårdstjänster. Utöver de ekonomiska konsekvenserna orsakar hemlöshet betydande mänskligt lidande och en ökad risk för utslagning.

Hemlöshet kan också drabba människor plötsligt till följd av förändringar i livssituationen. Till exempel skilsmässa, vattenskada, brand, en lång sjukhusvistelse eller allvarlig sjukdom kan leda till en situation där en person inte omedelbart har tillgång till en bostad. I sådana fall kan tillfälligt boende som ordnas i rätt tid förhindra att hemlösheten blir långvarig och därmed minska de mänskliga och ekonomiska följderna.

Österbottens välfärdsområde har under de senaste åren lyckats öka antalet akutinkvarteringsplatser. Behovet av tillfälligt boende, det vill säga boende som varar från några dagar till några veckor, ökar dock, och detta behov kan inte på något sätt ersättas av akutinkvartering.

Enligt 21 § i socialvårdslagen ska välfärdsområdet ordna tillfälligt boende för en person som av särskilda skäl behöver kortvarig och brådskande hjälp av välfärdsområdet för att ordna sitt boende. Det handlar således inte enbart om bostadspolitik utan också om en lagstadgad uppgift inom välfärdsområdets socialvård.

Vi föreslår att Österbottens välfärdsområde utan dröjsmål vidtar åtgärder för att trygga tillgången till och kapaciteten för tillfälligt boende, så att tjänsten i praktiken finns tillgänglig för dem som är i akut behov av den.

Dessutom föreslår vi att välfärdsområdet utarbetar en utredning om:

- den nuvarande användningsgraden av tillfälligt boende och det aktuella servicebehovet,
- behovet av kapacitet under de kommande åren,
- olika alternativ för genomförande,
- samt kostnads- och effektbedömningar av alternativen.

Utredningen bör föreläggas välfärdsområdesfullmäktige för behandling, så att ändamålsenliga och tillräckliga beslut kan fattas om ordnandet av tillfälligt boende.

SDP:s fullmäktigegrupp
5.10.2026